

Avfallsprojektet 2002-2004

Slutrapport 2004-12-16

Författare: Gunnar Lindberg och Kristin Eriksson

Innehåll

1 Sammanfattning	3
2 Bakgrund	4
3 Mål och syfte	5
3 Organisation och arbetsätt	6
4 Resultat	7
4.1 Delprojektens resultat	7
4.1.1 Inventering av nedlagda deponier	7
4.1.2 Informationsgruppen	9
4.1.3 Organiskt avfall	10
4.1.4 Farligt avfall	10
4.1.5 Avfallsdokument	10
4.1.6 Berednings- och projektgrupp	11
4.1.7 Omvärldsbevakning och ökade kunskaper	11
5 Ekonomisk redovisning	12
5.1 Kostnader	12
5.2 Finansiering	12

Bilagor

1. Sammanställning av skillnader och likheter i kommunernas avfallshantering
2. Delredovisning juni 2003
3. Nuläges- och omvärldsanalys. Regional avfallshantering i Västernorrlands län, Sweco
4. Anteckningar från seminariedag 27 augusti 2003. Regional avfallshantering i Västernorrlands län, Sweco
5. Remissvar angående länets framtida avfallshantering, 2004

1 Sammanfattning

Som en sammanfattning av projektets resultat kan konstateras att de övergripande målen är uppnådda. En gemensam strategi för länets avfallshantering är accepterad enligt remissvaren från samtliga kommuner. Kommunerna avser att införa gemensamma källsorteringskrav och servicenivåer för hanteringen av hushållsavfall. Strategin utgör grunden för en gemensam avfallsplan i länet vilket var en övergripande målsättning för projektet.

Projektets parter slår fast att samverkan inom avfallsområdet är nödvändig även fortsättningsvis. Både förtroendevalda och tjänstemän är angelägna om att bygga vidare på de relationer och de slutsatser som grundats i projektet. Därför har kommunerna för avsikt att fortsätta att träffas för att diskutera framtidens avfallshantering. Nästa möte kommer att hållas i Kramfors under februari-mars.

Projektet har hållit den politiska diskussionen om avfallsfrågor levande vilket är en förutsättning för att det ska vara möjligt att så småningom kunna enas om en gemensam avfallsplan och organisatorisk samverkan i länet. Inom något eller några år när förutsättningarna för kommande tillståndsgivningar har klarnat finns anledning att åter lyfta frågan om organisatoriska samverkanslösningar.

Deltagarna i de olika delprojekten är eniga om att projektet har fyllt sitt syfte. Några av resultaten i delprojekten är; likartade krav på sortering och klassning av avfall som lämnas till kommunal deponi, utarbetandet av en gemensam sorteringsguide för länet, gemensamma utbildningsinsatser, seminarier, studiebesök mm. En mängd ny kunskap och erfarenheter har skapats i projektet vilket utgör en viktig grund inför kommande beslut som ska fattas i kommunerna.

2 Bakgrund

Sedan flera år tillbaka har kommunerna samarbetat kring avfallsfrågorna. Arbetet har intensifierats år efter år allt eftersom nya krav och förutsättningar givits. Den nya lagstiftningen ställer stora krav som kräver investeringar både i kompetens, administration och teknik.

Närmast föregående avfallsprojekt har bidragit till att försöka klargöra förutsättningarna för framtidens avfallshantering. Samarbetet har tidigare handlat om att arbeta med mallar för beslutsunderlag för befintliga deponiers framtid, anpassningsplaner, transportdokument och diskuterat olika scenarier för framtida avfallshantering i länet.

I flera län pågår kommunalt samarbete kring avfallshanteringen. De statliga konsekvensbeskrivningar som presenterats i samband med ny lagstiftning och andra förändringar i avfallshanteringen är entydiga. Den enskilda kommunen kommer inte att till rimliga kostnader kunna klara sina skyldigheter och åtaganden kring den praktiska hanteringen av hushållsavfallet. Kommunerna ska dessutom minska riskerna för människors hälsa och miljön. Regionala lösningar och samarbeten kommer att bli nödvändiga vilket också visar sig runt om i landet.

3 Mål och syfte

Projektets övergripande syfte är att samarbeta regionalt med framtidens avfallshantering. Därigenom ska kommunerna ges bättre förutsättningar för att på ett bättre sätt och till en lägre kostnad klara att uppfylla de krav som ställs inom renhållningsområdet.

Det övergripande målet är att kommunerna finner gemensamma grunder för en regional avfallsplan i syfte att möta aktuella och framtida krav.

3 Organisation och arbetssätt

Kommunförbundet har varit huvudman för projektet. Kommunförbundets styrelse har löpande informerats och beslutat i projektet. Projektet har haft en politisk beredningsgrupp med ansvariga politiker från varje kommun. Dessa politiker har bestått av företrädare för olika kommunala intressen, såsom plan- och miljönämnd, kommunala bolag, kommunstyrelsen, teknisk nämnd eller motsvarande. Projektgruppen, med ansvariga tjänstemän från respektive kommun, Landsting och Länsstyrelse har drivit projektet framåt i sina respektive organisationer. Projektledningen har bestått av inhyrd projektledare och handläggare från Kommunförbundet. I de olika delprojekten har personer från flera olika förvaltningar och bolag varit involverade. Projektets arbete har också redovisats och diskuterats vid flera andra tillfällen, exempelvis vid länets miljöpresidieträffar, tekniska chefsträffar, miljöbalksdagar, kommunchefsgruppen, i enskilda kommunstyrelser, enskilda tekniska nämnder osv. En formell remiss till länets kommuner angående framtida samarbetsformer har också hunnits med under projekttiden som därav förlängdes några månader.

Projektet har fungerat som en motor för kommunernas arbete med att utöka samarbetet i avfallshanteringen. I de olika delprojekten har arbetet bedrivits i form av erfarenhetsutbyten. Delprojekten har skapat nätverk mellan personal i länets kommuner. Projektet har givit utrymme för studiebesök hos varandra, gemensamma utbildningsinsatser och praktiskt samarbete. Deltagarna har informerat och inspirerat varandra vilket lett till utveckling i olika former. Delprojektens arbete har löpande redovisats till projekt- och beredningsgrupp. Under arbetets gång har det visat sig praktiskt svårt att bemanna alla de grupper som fanns med i projektplanen. Antalet delprojekt minskade därför till sju stycken efter hand, se nästa kapitel.

Som utgångspunkt för projektet sammanställdes en redovisning av skillnader och likheter i kommunernas avfallshantering med tabeller med tillhörande text. Se bilaga 1

Projektet presenterade en delredovisning i juni 2003 som närmare beskriver delprojektens arbetssätt. Se bilaga 2.

4 Resultat

Som en sammanfattning av projektets resultat kan konstateras att de övergripande målen är uppnådda. En gemensam strategi för länets avfallshantering är accepterad enligt remissvaren från samtliga kommuner. Kommunerna avser att införa gemensamma källsorteringskrav och servicenivåer för hanteringen av hushållsavfall. Strategin utgör grunden för en gemensam avfallsplan i länet vilket var en övergripande målsättning för projektet.

4.1 Delprojektens resultat

De i projektplanen ursprungliga tio delprojekten slogs samman till sju stycken. En anledning till det var att innehåll och bemanning till stora delar överlappade varandra. Här nedan följer korta beskrivningar från respektive delprojekts resultat.

4.1.1 Inventering av nedlagda deponier

Kommunerna har i samarbete med personal från länsstyrelsen genomfört inventering av alla sina gamla kommunala tippar. Inventeringarna har förts in samma databas, MIFO, som används för arbetet med övriga förorenade områden i länet. I arbetet har ingått att åstadkomma gemensamma bedömningsgrunder i länet.

Projektet har gemensamt upphandlat undersökningar av grundvattenkvalitet nedströms två deponier i varje kommun. Undersökningarna har givit underlag för att bedöma behovet av eventuella nya undersökningar och åtgärder. En fullständig beskrivning av provtagningsresultaten finns i respektive kommun. Tabellen nedan visar en kort sammanfattning av resultaten.

Tabell 1: Sammanställning av grundvattenprover från 13 nedlagda deponier.

Deponi	Höga halter	Tillstånd	Utsläpp	Åtgärder och kostnad för täckning
Äland Härnösand	Kadmium Zink, Bly, Arsenik	Bly, Nickel Kadmium Krom	0,8 ton Bly 1,2 ton Nickel	Inneslutning, avskärande diken Kontrl deponigas Föroreningsgrad i bäck och å 4 – 5 mkr
Myran Härnösand	Kadmium Arsenik Bly	Krom Bly	9 ton Bly 8 ton Nickel 20 ton Krom Stor påverkan	Uppföljande provtagningar. Kontroll markföroreningar "Lakvattenprov" i deponin Överytan formas för avrinning och inneslutning 35 - 40 mkr
Stensätter Kramfors	Kadmium Zink Bly Arsenik	Bly	400 kg Bly	"Lakvattenprov" i deponin. Kontroll deponigas Täckning deponiyta 4 mkr
Skullersta Kramfors	Mkt höga halter Kadmium Zink Bly Arsenik	Bly Krom Nickel Arsenik	6,6 ton Bly 22 ton Krom 11 ton Nickel Stor påverkan	Inneslutning av deponin. Kontroll av bäck- och sjösediment Kontroll yt- och grundvatten 4 mkr
Nordsjö Sollefteå	Kadmium Zink Bly Arsenik	Bly Krom Hög kloridhalt	0,7 ton Bly 1,7 ton Krom	Kontroll av deponigas. Formning och inneslutning. Kontroll av bäck- och sjösediment 4 mkr
Övergård Sollefteå	Bly Arsenik	Bly	 Ringa påverkan	Täckning öster slänt. Deponi-gränser? Kontroll deponi-innehåll och lakvatten
Selånger Sundsvall	Kadmium Zink Bly Arsenik	Bly Krom Nickel	0,6 ton Bly 1,2 ton Krom 0,7 ton Nickel Stor påverkan	Kontroll deponigas Formning och inneslutning av deponin. Kontroll sediment i Robäcken Kontroller yt- och grundvatten 4 mkr
Matfors	Kadmium	Bly	0,5 ton Bly	Överytan formas

(Sköle) Sundsvall	Zink Bly Arsenik	Zink Nickel Toxiska effekter	3 ton Krom 2,2 ton Nickel	Inneslutning av deponin. Toxisk effekt utreds 4 mkr
Vivsta Timrå	Bly Kadmium Zink	Bly Nickel Hög- toxiskt	10 ton Bly 4,5 ton Nickel	Inneslutning av deponin. Kontroll grundvatten o toxisk effekt 15- 20 mkr
Sandarna Timrå	Kadmium Zink Bly Arsenik	Bly Krom Nickel	44 kg Bly 68 kg Krom 68 kg Nickel	Deponering pågår! Inneslutning av deponin 2 – 300.000 kr
Alby (Svensk- byn) Ånge	Kadmium Zink Bly Arsenik	Bly Krom Nickel Hög kloridhalt	200 kg Bly 360 kg Krom 1 ton Nickel	Kontroll kloridhalter Täckning i östra delen. (Inneslutning) 4 mkr
Valhalla Ö-vik	Bly			Deponigränser?Kontroll lakvattenkvalitet
Alne Ö-vik	Bly			Bevakas för erosionskador

Tabellen visar de undersökningar där MVM har satt grundvattenrör nedströms deponierna och tagit ett vattenprov i vardera röret som analyserats enligt Mifo:s basprogram inklusive EGOM och Microtox. Med utgångspunkt från dessa enstaka prov och med uppskattning av den mängd grundvatten som kan rinna genom deponin har MVM bestämt den mängd tungmetaller som kan tänkas transporteras bort från deponiområdet. MVM har också föreslagit åtgärder för att minska påverkan och kostnader för att innesluta/täcka deponin enligt gällande krav.

4.1.2 Informationsgruppen

Gruppen har träffats och på plats i respektive kommun och inventerat det informationsarbete som sker i länets kommuner, besökt Mitthögskolans infospecialister samt anordnat en regional utbildningsdag om information.

Gruppen har lånat idéer mellan kommunerna och konstaterat att den skillnad som finns i krav och servicenivåer i kommunerna gör det svårt att samordna alla informationsinsatser.

Gruppen har bestämt att gemensamt ta fram en sorteringsguide som skickas till länets alla hushåll. Utskicket blir kommunanpassat och kommer delvis att finansieras av avfallsprojektet.

Gruppen har bestämt att fortsätta sitt samarbete kring avfallsinformationen även efter projektets slut

4.1.3 Organiskt avfall

Gruppen har bestått av personal från avfall, park och va-ansvariga i länets kommuner. Gruppen har träffats i de olika kommunerna för att ta del av de många intressanta projekt som pågår.

Gruppen har tagit fram ett förslag på hur källsorterat organiskt avfall kan förbehandlas för att senare rötas, komposteras eller behandlas i reningsverk. Gruppen bestämde att det tillsvidare inte finns anledning att arbeta vidare med källsorterat organiskt hushållsavfall.

Kommunerna kommer att samla sin kompostering av trädgårds- och parkavfall mm till en plats i varje kommun. Vid komposteringen, som resulterar i anläggningsjord av olika kvalitet, används även slam från kommunala avloppsreningsverk.

4.1.4 Farligt avfall, FA

Lagstiftningen kräver att insamlingen av farligt avfall ska prioriteras, förbättras och om möjligt göras mer fastighetsnära. Gruppen har inventerat och diskuterat för- och nackdelar med de insamlingsystem som används i länet och på andra håll i landet. Gruppen har kommit fram till samma slutsatser som en RVF studie, RVF 2003:7, som genomförts samtidigt. Gällande regelsystem och krav på säkerhet försvårar arbetet med FA och bör ses över på nationell nivå. FA bör endast samlas in med personlig mottagning.

Gruppen har arbetat med att få fram bättre och säkrare uppföljning av den insamling av farligt avfall som kommunerna utför. Gruppens sammanställningar visar att det är stora skillnader i insamlade mängder FA i länets kommuner. Gruppen diskuterade men bestämde att inte genomföra plockanalyser i länets kommuner. (En plockanalys som UMEVA i Umeå kommun gjort i två omgångar under 2004 visade att det fanns oväntat mycket FA kvar i det källsorterade avfall som skickas till förbränning.)

Kommunerna ska förbättra informationen om FA samt vidta åtgärder för att underlätta och göra insamlingen av FA säkrare för de boende.

4.1.5 Avfallsdokument

Redan under tidigare avfallsprojekt har kommunerna i samråd med avfallstransportörerna tagit fram beskrivningar och krav på hur avfallslämnaren ska sortera och koda de avfall som körs till kommunal deponi. Kommunerna tar sedan några år ut straffavgifter om farligt avfall påträffas i annat avfall. Arbetet gjordes inför förväntade nya bestämmelser om krav vid mottagning av avfall till deponi.

Föreskrifterna har kommit i juli 2004 och ska gälla från år 2005. Gruppen har konstaterat att de rutiner och krav som tagits fram tidigare och tillämpas i länet i huvudsak stämmer med de nya föreskrifterna. Kommunerna anpassar sina dokument och redovisar till transportörer och tillsynsmyndighet.

4.1.6 Berednings- och projektgrupp

Arbetsgruppernas arbete har rapporterats till den politiska beredningsgruppen och till ansvariga tjänstemän i projektgruppen. Projektledningen och projektgruppen har tagit fram förslag till fastare organisatoriskt samarbete mellan kommunerna. Beredningsgruppen har valt att avvakta med förslag till gemensamma organisationer för avfallshanteringen.

En gemensam seminariedag för länets politiker och tjänstemän anordnades i augusti 2003. I samband med seminariedagen utarbetades en nuläges- och omvärldsanalys, se bilaga 3. För minnesanteckningar från seminariet se bilaga 4. Vid det avslutande grupparbetet framkom att det finns en stor medvetenhet om att ett ökat regionalt samarbete har fördelar men att det saknas tydliga viljetryningar till ett fördjupat samarbete. Kommunförbundet styrelse beslutade att i remiss till kommunstyrelsen i länets kommuner föreslå gemensam strategi för avfallshanteringen samt förändringar för att få ”gemensamma” krav och servicenivåer i kommunernas föreskrifter för hantering av hushållsavfall. Enligt remissvaren i augusti 2004 accepterar kommunerna förslaget till gemensam strategi och kommunerna ska göra om sina föreskrifter. De flesta kommunerna vill ha kvar beslut om taxa och föreskrifter inom den egna kommunen.

Kommunerna vill avvakta med att ta ställning till gemensamma organisationer. Remissvaren redovisas i bilaga 5. De båda rubricerade grupperna är dock eniga om att det är viktigt att bygga vidare på de relationer och de slutsatser som grundats i projektet. Därför har kommunerna för avsikt att fortsätta att diskutera framtidens avfallshantering vid ett kommande möte under våren 2005.

4.1.7 Omvärldsbevakning och ökade kunskaper

Som ett led i diskussionerna om samarbete inom länet samt för att få se och studera olika behandlingsmetoder för avfall anordnades i juni 2004 en studieresa till Vafab. Deltagarna besökte avfallsanläggningar i Sala och Västerås och fick intressant information om hur samarbetet vuxit fram och utvecklas. Vafab lägger stora resurser på information, enkäter och utvecklingsprojekt för att ge boende och verksamheter den service som man behöver och vill ha.

Inbjudan skickades till politiker och tjänstemän inom avfallsprojektet. Tyvärr kunde inga politiker delta i denna mycket uppskattade och givande studieresa. Inom projekt har vi också följt arbetet med ett liknande projekt i Jämtland för att dra nytta av deras erfarenheter av samverkan.

5 Ekonomisk redovisning

5.1 Kostnader

Arvoden, politiker och uppdragstagare	11 121
Bilersättning	5 228
Konferens, seminarier	26 012
Projektledare, konsult	1 586 208
Resor, resekostnader	40 109
Logi	23 821
Representation	4 761
Tryckeri	121 000
Projektadministration*	656 520
Kommunernas kostnader (tid)	1 704 411
Summa	4 183 310

* Kommunförbundets kostnader för lokaler, admin, telefoni, handläggare, mm

5.2 Finansiering

Statsbidrag	950 000
Länsstyrelsen	470 000
Landstinget	200 000
Kommunerna	470 000
Kommunförbundet	388 899
Kommunernas tid	1 704 411
Summa	4 183 310

